

Budapest, 1876.

20. szám.

Május 18.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (Lövész-utca 11. sz.) kérjük küldeni.

A magyar drámaköltészet újabb emelkedése.

I.

(M—y.) Mindenekelőtt előre bocsátom, hogy e cikksorozatban nincs szándékomban irodalomtörténeti vázlatot, aesthetikai műbirálatot, vagy litteraturai rajzot adni. Nem e lapok hasábjai állanak nyitva arra. Culturtörténelmi mozzanataink megfigyelése illetékebb helyet talál, mint e lap, melynek elsőbb feladata a társadalom valláserkölcsei érdekeinek felkarolása, a modern erkölcsi haladás és hanyatlás megfigyelése és tisztán társadalmi kérdések megoldása. Amit a napjainkban feltűnően emelkedő drámai irodalomra vonatkozólag mondani akarunk, az nem egyéb mint eredménye a tisztán valláserkölcsei szemüvegen át szemlélt drámai termékek irányának, céljainak és hatásának. S most, midőn a színi irodalom kiválóan jelzi korunk szellemét, meg lehet engedve erről szólnunk itt is. — Ennyit bevezetésül.

Ha az irodalom minden időben a társadalmi élet szellemének reproductiója volt, legtöbb joggal az napjainkban, midőn a színházak szaporodása s a színi művészet terjedése a költészet ezen ágának is újabb lökést adott, s forrásul kevésbé a történelmet, mint inkább a régi klasszikusok mintájára a köznapi életet használja föl. A színházak, ha azok volnának, miknek lenniök kellene, az erkölcs iskolái, a finom műveltség terjesztői, a társas élet hálásabb tüneményeiben kimeríthetlen forrást találnának s nem mutatnák oly meztelenül a közromlás jeleit, mint valóban teszik, minden tanulság nélkül a bűn küzdelmét s diadalát s az erény bukását hirdetve. A modern színi irodalom kevés kivétel nélkül erkölcstelenséget tanít. És sajátságos, hogy míg a közéletben a vallástalanság az erkölcstelenséget szülte, a modern hazai színi irodalom az erkölcstelenség teréről a vallástalanságéra lépett át. Ha szabad az ocsmánysá-

got leplezetlen bemutatni, miért ne lehetne a szent dolgokat, a nép hitét, vallását, egyetlen és utolsó vigaszát a gúny és nevetség tárgyává tenni.

Ijesztő módon nyilvánul ezen kárhozatos szellem a mai magyar drámai irodalomban. Most már nem elég esiklándozó, ujdonszerű, a piacra hurezolt erény, arczul ütött becsület, és fényes gyalázat, még egy van hátra, a vallás, ezt kelle felhurezolni a színpadra. Ez nem légből kapott állítás. Mutatja a modern drámaköltészet sajátos irányu emelkedése.

Egy városban, mely a protestáns Jeruzsálemnek nevezi magát, az üdvezítő Jézus Krisztust viszik a színpadra. Rongylelkek üvöltönek, midőn az épen nem vallásos irányu kormányhatalomban még van annyi tiszteletes érzület, hogy ezt letiltsa. Mindegy; jellemzi a kort. A rothadó képzeletnek már nem elég a föld, a mennybe ront, nem elég az élet, a — biblia után nyul. Egy pályaműben az áruló Judás, mint a honszeretet és igazság vértanuja szerepel; egy másik ünnepelet színműben az örök égi hatalom iszonyu büntetése az özönvíz van neveltségessé téve, melyben részeg angyalok, buja, aljas lelkű emberek viszik a főszerepet. Az őskor tisztos patriarkáinak bohózatos alakján kaczag a művelt század. Egy másik a klasszikus világ hóbortjaiban támadja meg a vallást, s a delphosi jósa papjaiban, ez erkölcstelenséget, kapzsi, s gyomornak élő lelketlen lényekben, mintha önmagáról veendett volna példát, azokat törekszik előállítani, kik közé maga tartozik.

Czélzatosan van megtámadva a hit alapjában, az erkölcs egész lényegében. Másik még tovább megyen; nála már az atya Isten szerepel Béliállal szemközt, s a tudatlan ostoba Antal barát henczegése példázza a mai egyházat, melynek bizonyára bukni kellene, ha ily nyomorult, ügyetlen védelmezőkre szorulna. A perfidia s aljas számítás remeke azonban az utolsó itélet keserű parodiája, egy drámai költeménynek nevezett silányság, mely annak idejében majd megfulladott a

rászórt magasztalások terhe alatt, s melyben az ítélő Isten mint az igaztalanság, gonoszság, elvakult személyes düh és boszúállás netovábbja van feltüntetve, s melyben az angyalok kara aljas rabszolgasereg, a hit s meggyőződés vértanui esztelen örjögők, s melyben egy pár szánom-bánom a pokolból a mennyországba visz. Durva ignorantia még durvább kynismussal és roszakarattal együtt. S ezen termékekben üdvözli a mai magyar sajtó a drámairodalom emelkedését.

Sajátos, hogy minden művelt nemzet kebelében a drámai irodalom a legeseménydusabb időkben, legtöbbször az eszmék nagy harcainak alatt lépett virágzása fölé. A társadalmi rázkódtatások ép úgy éleszték a nagy Sophokles, Euripides, mint a halhatatlan Shakespeare lángelméit. A görög hegemonia, a római hódítások, az angol vallásharc s a francia társadalmi átalakulás nagy küzdelmei teremték a nagy drámaírókat. Ha a hazai modern drámairodalom tüneményeszerű felkapásának okait vizsgáljuk, kétségtelenül hasonló symptomákra találunk. A társadalom alapjában van megingatva. Eléggé biztosan mutatják az itt felhozott drámai termékek. A kor iránya szüli ezeket, mint az enyészetes hullában, jó ég tudja hogyan megteremnek — a férgek. Az ily művek irányával rögtön tisztában lehetünk. Ez is egy neme a síma költészet harcának a pozitív vallás ellen.

Most még csak az esik figyelem alá, mi lehet célja ez emelkedésnek, mely a romokon halad, mi a hatása ez iránynak, mely rombolva mulattat, mulattatva rombol, czirógatva őt, s haladást fitogtat a végső süllyedésben?

Erről jövőre.

Heine után.

Bús, homályos életemben
Egy kedves kép ragyoga,
Elhalványult már e bájkép,
S körülvelt az éjszaka.

Ha sötétben jár a gyermek,
Aggodalom fogja el,
S hogy elűzze aggodalmát,
Ajka hangos dalra kel.

Balga gyermek a sötétben,
Én is kezdek zengeni,
S ha dalom nem zeng is szépen,
Aggodalmam elveri.

Szulik József.

Az én nagynéném.

Elbeszélés.

Az én nagynéném soha sem ment férjhez, de tévedne ki olyanak hinné, milyenek a vén lányok rendszeren lenni szoktak s amilyeneknek az emberek őket festeni szokták. Hogy unalmas, haragos, veszedő, fanyar, mogorva, gonosz, fecsegő lett volna! azt

még az ellensége sem mondhatta volna róla. Macska, kutya, papagály nem voltak soha kedvencei állatai.

Egy szenvedélye azonban volt, azt meg kell val-lanom, szerette a virágokat; kertje gyönyörű volt, kis szobája hasonlított egy üvegházhoz; s urnapján a plébános mindig Gertrud nénihez fordult virágokért az oltárok díszítésére.

Ő tehát, mint látjuk, nem volt vén leány; valójában nem, mert én ki akkor még fiatal asszony, úgy szólván gyermek voltam, legkellemesebb óráim közé számítottam azokat, melyeket az én jó öreg nagynéném társaságában töltöttem; nem is szalasztottam el egy alkalmat sem, hogy vele fecseghessek. Az igaz, hogy ő nevelt s egy kissé el is kényeztetett engem, s még azon időben is, melyről beszélek, nem mindig én voltam, aki engedelmeskedtem... Nem bizony, azt mondhatom.

Gyönyörű volt látni, mily nyugalommal és mily gyöngéd szeretettel tűrte kötekedéseimet, mily megelégedett mosolylyal teljesítette kívánságaimat.

Még ma is magam előtt látom halvány, megnyult arcát, ősz hajának keretébe foglalva, azokat a kék szemeket, melyekből csupa jóság sugárzott, kis száját, mely soha nem ejtett ki egy rossz szót. Arcán olykor a szenvedés és bánat érzete látszott visszatükröződni, de ez rendszeren csak pillanatnyi volt, s finom arcvonásai csakhamar visszanyerték derűségüket s kissé elhalványult ajkain ismét az örök ifju mosoly honolt, melyet én annyira szerettem.

Egy napon, férjem nem lévén otthon, nagynénémmel együtt reggeliztem s épen jó kedvemben voltam az öreggel kötekedni s mindenféle bolondokat beszélni, miket ő nyugodtan hallgatott, vagy a világon legnagyobb szelídséggel felelt reájok, amint hirtelen, magam sem tudom, hogyan jutott eszembe, szemébe tekintve kérdém tőle:

— Ugyan nénikém, mondja meg nekem, miért nem ment maga férjhez?

Gertrud egy kissé elpirult s nagy kék szeméit reám meresztve felelé:

— Mert senki sem kért meg.

Megérttettem, hogy nem akar kérdésekre felelni. Ez elég volt nekem arra, hogy kíváncsiságomat még jobban fokozza. Addig s annyit faggattam, addig hizelegtem, míg végre engedve zaklatásaimnak nagynéném fölkiáltott:

— Jó tehát, miután akarod, végy egy zsámolyt, ülj lábaimhoz, egészen mellém és hallgass... Különben is, tevé hozzá, talán jobb, ha elmondom neked.

Ugy hiszem, hogy kevés fiatal leány van, kinek oly boldog lett volna fiatalsága mint az enyim. Gyermekkorom, melyre igen világosan emlékszem, szakadatlan tündérálom volt, s midőn elérkezett azon kor, midőn társaim és fiatal barátnőim a szigorú és mogorva nevelőintézet falai közé zárkoztak, én anyám mellett maradtam, ki bálványzott engem s aki az én egyetlen nevelőnőm volt.

Nem tudom, hogy tanul az ember az iskolában, hanem az után ítélve mit róla hallottam, a tanulás ott nehéz s fáradságosan kell megszerezni az ismereteket,

melyeknek legkevesebbje nagy összeg unalmat, feladványokat és büntetéseket képvisel. Szegény anyámnak mindenesetre saját tanítási rendszere volt, mely az ő szeretetétől volt sugalmazva, mert én jó kedvvel és fáradság nélkül tanultam, s oly gyorsan és oly észrevétlenül tanultam meg bizonyos dolgokat, hogy magam sem tudtam, hogyan jutottam azok ismeretére.

És mily kellemes életet vittünk abban a nagy házban s mily sétákat tettem anyámmal a kertben, ki gyermekké lett velem és fivéremmel! Atyád akkor három éves volt, én pedig nyolcz éves voltam, elképzelheted, mily nagy vala büszkeségem, hogy nekem kellett ezen kis lény fölött őrködni, őt mulattatni, vele játszani; bálványzó szeretettel esüngtem ezen kis szöke fejű angyalon; ki egyébaránt szeretetemet nekem késsőbb meghálálta.

Szóval, édesem, én teljesen boldog voltam, s csak egy fájdalom volt, szegény anyám halála. Pár órával halála előtt ágyánál voltam, ő átölelte nyakamat, magához szorított s ezt mondá:

— Te nagy leány vagy már, Gertrudom; ajánlom neked Pistát, őrködjél felette, pótolj engemet. őrködjél felette, hogy legyen boldog.

— Igérem neked, anyám, felelém zokogva.

Csak tizenegy éves voltam még akkor, de úgy hiszem, hogy azon percztől fogva fölfogtam egész teljében anyám végső ajánlatának fontosságát. Ő másodsor ment férjhez s második férje, ezt nem lehet tagadnom, mindig jó volt irányomban, kinek minden jó tulajdonságai mellett, bizonyos hibái voltak, melyek nem nyujthattak biztosítékot a gyermek jövője iránt.

Mindez elég határozatlanul fordult meg kis agyamban, mindazáltal változatlanul megmaradt azon rögeszmém, hogy ragaszkodnom kell fivéremhez, őrködnöm felette, őt boldoggá tennem, szóval engedelmessékedni jó anyám parancsának. Korom előhaladtával ezen eszme mindinkább megerősödött, s női ösztönömnél fogva fölfogtam, hogy ha Pistának hasznára akarok lenni, mindenekelött bizonyos befolyást kell magamnak biztosítanom atyjára.

Erre irányult minden törekvésem és célomat el is értem; tizenöt éves koromban én vezettem a házat és gyámatyám nem tett semmit tanácsom nélkül. Pista tiz éves volt s intézetbe kellett adni. Atyja Párisba szerette volna küldeni, de én Párisra nagyon távolinak tartottam, a gyermeket évenként csak egyszer láthatuk volna; ezen nézetemet oly jól védtem, hogy én lettem a győztes. Atyámmal abban állapodtunk meg, hogy öcsémet az angoulémi lyceumba küldjük. Legalább ez egészen szomszédságunkban volt.

Tiz mérföld! ez nem volt oly nagy távolság, és én mégis sokat sirtam, midőn kis öcsémtől meg kellett válnom. A kis bolond már férfit akart játszani, mert katonasipkája és zubbonya volt, de daczára minden erőlködésének, midőn utoljára megölelt, arczán csak úgy pörögtek alá a könyvek s ezt sugta fülembe.

— Gondolni fogok mindig reád, kedves néném, s irni fogok neked!

Szegényke!

E percztől kezdve minden gondolatom csak egy célra volt irányozva s ennek az én öcsém volt központja. Ah! biztosítalak, hogy Pistának, míg az intézetben lakott, nem volt hiánya semmiben, mert ügyekeztem édessé tenni neki az életet. Egyébaránt ő igen derék gyermek volt, szorgalmas, munkás, okos, s minden évben két-három érdemdíjat nyert. Nemde, hogy ez szép volt? Aztán csak látni kellett, mikor az első évben a husvét, pünkösti vagy a nagy szünidőre hazajött, mily ünnepeink, mily örömünk volt, mily felforgatás a házban!

Atyja, mindig csak dicsérettel hallván fiáról beszélni, maga is úgy tett mint én; csak ezt akartam én is. Ez a különben jó, de egy kissé nyers jellem lassankint megszéledült, sőt egy napon egészen elérékenyült. Ekkor kérdém esteli imám után anyámtól, hogy megtartottam-e szavamat s egy benső szözet azt látszott felelni: köszönöm.

De az én kis öcsém lassankint bátyámmá fejlődött. Az évek haladtak s mindketten azon pontra jutottunk, hogy jövönk terveivel komolyan foglalkozzunk. Abban egyeztünk meg, hogy én nem megyek férjhez, s ha Pista majd egy nőt talál, ki tetszeni fog, én hozzájok megyek lakni s nevelni fogom gyermekeiket.

Ez volt minden vágyam. Atyám, midőn meghalt 100,000 frankot hagyott nekem, majdnem ugyanannyit őrkölttem volt anyámtól is. Én tehát, mint mondani szokás, jó parthie voltam. Gyámatyám többször beszélt is férjhez menetelemről, de én ezt mindig visszautasítottam egy vagy más ürügy alatt s meg kell vallanom, hogy visszautasításomban nem volt semmi érdem. Boldognak éreztem magamat, a bizonyost nem akartam a bizonytalannal föleserélni s végre magamban azon fogadást tettem, hogy ha el is határoznom magamat a férjhez menetelre, ez csak akkor történhetnék meg, ha Pistának már állása és szereneséje biztosítva lesz.

Évek-évek után multak s én huszonhat éves lettem már egy év óta, és pedig a város nagy esodálkozására, a vén lányok sorába léptem. Pista már kilépett az intézetből, letette a vizsgálatot s titkári minőségben egy nagy vállalkozónál nyert alkalmazást. Ez szép állás volt arra nézve, hogy idővel biztosított függetlenségre küzdje föl magát.

Körülbelül már két év óta lehetett öcsém Dubois urnál alkalmazva, midőn nekem úgy tetszett, mintha arczán elfogultságot vennék észre, mit eddig nem észleltem. Én mintegy második anyja voltam neki s az anyákat nem lehet megesalni. Faggatni kezdtem s ő kinevetett engem. Azonban nem sok idő mulva észrevettem, hogy az apa és fia között titkos tanácskozások folynak. Halkan beszélgettek s elhallgattak mihelyt én megjelentem. Egy nap igen fenhangu beszédet hallottam atyám szobájában. Itt valaminek kell történni. Ezen »valami« bizonyára érdeklí öcsémet, s nekem meg kell tudnom, hogy miről van itt szó.

Az nap este sétálni hívtam Pistát s midőn egyedül voltunk, követeltem tőle anyánk nevében, hogy közölje velem, mily gondok foglalkoztatják elméjét.

Perczig habozni látszott s azután mintha hirtelen ötlete támadt volna így szóló nevetve:

— Már az igaz, hogy nőnek nem csinálhat az ember meglepetést, még saját nővérének sem. Te tudni szeretnéd, hogy miért vagyok gondolatokba merülve. Nos hát legyen, megmondom. Egy barátom, Morvan Ede nőül ohajtana venni téged s megkérte kezdet. Nem gazdag, de ügyvéd, művelt, munkás férfi. Nekem nagy örömmre lenne ez a házasság s én majdnem megígértem Edének, hogy ráveszlek az elhatározásra.

Midőn e nevet hallottam, egy kissé elpirultam, meg voltam indulva. Ez azonban alig tartott egy pár percig, gyorsan visszanyertem higgadtságomat s igen nyugodt hangon feleltem fivéremnek, hogy ő ismeri szándékomat s hogy én nem akarok férjhez menni.

— Ah! mond Pista, mához egy hétre lesz nevemnapja, akkor közlöd velem elhatározásodat s a te igen-ed lesz az én névnapjaim ajándékom.

Hallgatagon tértünk haza. Zavart voltam és nyugtalan, s kérdém magamtól, vajjon csakugyan ezen házassági ajánlat lehetett-e egyedüli oka öcsém zavarának. Egy sejtésem azt mondá, hogy nem, s én elhatároztam, hogy a dologgal tisztába kell jőnem.

Másnap, alig ment el Pista hivatalába, bementem gyámatyámhoz.

— Kedves bácsi — így szoktam volt őt hívni — kérem jötttem, hogy szabadítson meg engem egy nagy nyugtalanságtól. Őn tudja, mennyire szeretem öcsém; egy idő óta ő egészen megváltozott; azt hinné az ember, hogy valamely kellemetlen gondolat üldözi őt s valami rendkívüli dolog történik életében. Nem akart nekem semmit megvallani, de én érzem, hogy nem csalódom. Önnek bizonyára megvallott mindent, közölje velem; nekem van jogom ismerni az ő baját.

Hosszas kérelem után gyámatyám elmondá, hogy Pista azért olyan komoly és kedvetlen jelenleg, mert a vállalkozó, kinél titkár, igen szép ajánlatokat tett neki, melyeket azonban nincs reménye értékesíthetni; Dubois urnak ugyanis szándéka néhány év múlva a vállalkozás teréről egészen visszavonulni, azon ajánlatot tette tehát Pistának, hogy előbb lépjen vele társaságba, azután átengedi neki az üzletet; de szerencsétlenségére az ő vagyona, ha még hozzá adná azon összeget is, mivel atyja őt segíthetné az üzlet megkötésére, távolról sem elég fedezni azt, mit Dubois követel. Innen van az ő kedvetlensége.

— És ez annál nagyobb szerencsétlenség reá nézve, tévé hozzá gyámatyám, mert nem csak egy kitűnő és jövedelmező állás siklik ki kezeiből, de elszalaszt ugyanakkor egy házasságot is, mely bizonyosnak volt tekinthető — Dubois kisasszony úgy hiszem nem vonakodnék kezét elfogadni.

— Ah! kiálték föl meglehetősen közönyösséggel. S miután megtudtam gyámatyámtól, mily nagy az összeg, melyet a vállalkozó Pistától a szerződés megkötésére kíván, távoztam.

Félóra múlva, szobalányunk, Kati nagy bámulata, fölöltöztem s kimentem, holott soha sem távoztam

a házból, kivéve vasárnapot, midőn misére szoktam járni a templomba.

Megérkezett öcsém nevenapja.

Néhány órával ebéd előtt Pista fölkeresett a kertben.

— Hugoskám, mond, tudod, hogy ma estére nekem egy válaszszal vagy adósom.

— Igen, igen, mormogám; de szemrehányásokat kell neked előbb tennem.

— Szemrehányásokat?

— Igen miért vannak neked titkaid előttem? Miért nem közlöd velem ügyeidet?

— Ah! Atyám szóló neked....

— Igen, ő bizalmasabb volt náladnál.

— Ejnye, hugom, ne haragudjál s hallgass meg...

Azért nem szóló neked, mert tudom, hogy mennyire szeretsz ... nem akartalak hasztalanul megszorítani.

— Hasztalanul, mondám ... talán! ... hanem én ügyetlen vagyok, a mai nap nem arra való, hogy veszekedjünk, jérünk ebédelni.

Midőn a gyümölcsöt hozták az asztalra, a virágcsokrokkal s a különféle ajándékokkal, melyeket barátaink s ismerőseink küldtek Pistának, egy nagy levelet is adtak át neki a közjegyző pecsétjével:

Öcsém felbontotta a levélborítékot s egy kis levelet vett ki belőle, melyet alig hogy elolvasott:

— Nem fogadom el, kiáltá föl ingerülten, nem akarom. Azt nem engedem meg, hogy kifoszod magadat.

— Mi az, kérdé atyja?

— Ime itt van, olvasd.

S átadá neki az iratot.

A közjegyzőnek következő levele volt:

»Uram, van szerencsém értesíteni önt, hogy egy tegnapi kelt hivatalos okmány alapján Lamon Gertrud kisasszony 120,000 frankot adományozott önnek. Az okmány és az összeg nálam van letéve; tessék irántok rendelkezni. Fogadja stb. ...«

Én nem szólótam, öcsémre néztem, ki a levelet fenhangan olvasó atyját hallgatta.

— Nem, nem, százszor nem, kiáltá ismételtén Pista, midőn gyámatyám befejezte a levél olvasását.

— Pista, mondám egész nyugodtan, ennyi pénzre van csakugyan szükséged, hogy Dubois urral társaságba léphess és leányát nőül vehesd?

— Mindez hasztalan, inkább szeretném....

— De felelj legalább....

— Nos, igen!...

— Tehát ne beszéljünk most többé róla, mondám, s végezzük be az ebédet.

Midőn az asztaltól fölkeltem, karon fogtam Pistát.

— Azt mondtad, hogy visszautasítod az én ajánlatomat?

— Igen, felelé hevesen, s ismétlem....

— S mily jognál fogva?

— Azon jognál fogva, mely a fivért megilleti, hogy nénjét ki ne foszsza.

— Jól van, én pedig azt mondom neked, hogy el fogod fogadni, mert egy nővérnek jogában áll biztosí-

tani öcsésének szerencsáját... Hallgass ide Pista, mondom megragadva két kezét, s te nem fogod ajándékomat visszautasítani. Anyánk halálos ágyán kötelességemmé tette, hogy örökjtem feletted, hogy tegyek meg mindent, amit tehetek boldogságodért. Én megfogadtam ezt; akarsz-e, hogy megszegjem eskümet, melyet édes anyánk halálos ágyánál tettem?... Nem, nemde nem akarsz? Te nem akarsz tőlem ajándékot elfogadni; jól van tehát, fogadd el ezt a pénzt kölcsönképen... Nos, jól lesz így?

Pista le volt fegyverezve... Szemei könyekbe lábadtak.

Megölelt, megcsókolt s e szavakkal mint eszeveszett elrohant: — Elfogadom, de te vagy a legjobb teremtés!...

Egy hónap múlva Pista üzlettársa lett Dubois urnak és egy év eltelte előtt feleségül vette üzlettársának bájos leányát.

Akkor határoztam el magamat, hogy nálok fogok

lakni s ekként valósítottam azon terveket, melyeket gyermekkorunkban csináltunk, mert ott voltam bölcsődnél, fölneveltelek, nem minden baj nélkül, kis gonosz ördög!...

Ime, kíváncsi asszonyom, ezért nem mentem én férjhez... —

— Hisz az igen szép dolog, mit ön tett, kedves néni, mondom, hirtelen nyakába borulva; most már tudom, miért szerette önt mindig annyira atyám...

Az öreg kisasszony elmosolyogta magát.

— Te azt nagyon szépen találod, nagyon szépnek?

— Igen is, én ezt nagyszerűnek találom... főleg azért, mert megértettem azt, mit ön nem mondott.

— És te nem cselekedtél volna-e szintén így?

— De igen, felelém némi habozással, — de, tevémm hozzá halkán, az nekem nagyon nehezemre esett volna!

(Francziából)

Fordította: Fekete.

TÁRCA

A müipari és történelmi emlékkiállítás.

I.

Az egyházi tárlat.

Főpapjaink áldozatkészsége e hóban nagy élvezetet nyújt a szakférfiaknak és a műkedvelő nagy közönségnek. Értjük a müipari és történelmi emlékkiállítás azon részét, melyben a remek egyházi készletek vannak elhelyezve. Sokáig kellene és költségesen utaznia annak, ki a közép- és újabbkor ezen nagyszerű példányait sorra akarná nézni, melyeket most egy teremben szemlélhet. Legjobb lesz sorra venni a tárgyakat. A 4-dik teremben a bemenettől jobbra a győri egyházmegye kincsei vannak kiállítva. Ezen nagy üveg szekrény előtt egészen mást fog gondolni az archaeologus, és ismét mást a kíváncsi publicum. Azt bizonyítgatni, hogy a történelmi becsü tárgyak művészeti kivitelre nézve jóval kimagaslanak az újabb készítmények közül, ma már a túlhaladottabb álláspontok közé tartozik. Mindazonáltal, aki nincs mélyebben beavatva a műtörténelmi tanulmányokba, egészen más szemmel fogja nézni a győri tárgyakat. Mig műértékét tekintve a német járfalvai (Jahrendorf) szentségmutató tesz reánk legkellemesebb benyomást, addig ritkaságát tekintve a kevésbé csinos kinézésű kethelyi (Mannersdorf) XIII. századbéli csúcsíves stylü oltárkö érdemi az első helyet. A nagy közönség ízlése persze teljesen más. A laicus szeme legpompásabbnak itéli a Zichy püspök által készített renaissance stylü püspökbotot és a hasonló művészeti kelyhet. Ha valahol, úgy bizonyára itt idézhető a »de gustibus« közmondás. E különböző benyomás azonban csak addig tart, míg a beható vizsgálat tönkre nem teszi a régi és új tárgyak közt létrejövő összehasonlítás jogosultságát. Mert nézze meg pl. valaki azon művésziesen remek gyengéd tagozatokat, melyekkel a főnebb említett szentségmutató van borítva; bizonyára helyt fog engedni nézetünknek. Ennyit a régi tárgyak művészi belbecse érdekében.

Igen csinos tárgyakat láthatunk még itt; így pl. a három olajtartó szarvat, melyek bölényszarvból készültek s a francia

háboru alatt megfosztott arany díszítményeik helyett új, de stylszerü ékítményekkel vannak ellátva. Két ritka szép ciborium és misekehely, mely utóbbiak gazdagon vannak díszítve. Ugyanezen szekrényben áll az ezüst pozsonyi szentségmutató is, mely 111 cméter magas és 13 fontot nyom. — A miseruhák közt figyelmet keltő a Corvin Mátyás-féle cimzerrel (holló, csőrénben gyűrűvel) ékített példány; azonban nézetünk szerint valamint a ruha kivágott alakja, ugy a cimzer-pajzs is nagyobb mérvü átalakítást mutatnak. A szövet mindenestre stylszerü és régi. Az u. n. granátalma alakjait mutatja, mely a középkori typologia szerént a hitben tevékeny és az örök életre gyümölcsöző szeretetet jelenti. Nem kerülheti el figyelmünket azon nagyszerü püspöksüveg sem, mely igaz gyöngyökből van füzve. Ezen remek mű Bornemissza Pál nyitrai, több erdélyi püspöké volt, készült 1550-ben. Nevezetes rajta az, hogy a két lecsüngő szalag (dependentiae) aranyesengetyűkkel van ékítve, melyek használatközben gyengéd hangot adnak. Műértők e díszes infulát 30 ezer frtra becsülik. Megemlítendő még azon két hosszú igen kanál is, melyekkel az 1710-ik évben dühöngő pestis alkalmával a papok áldoztattak, nehogy közeli érintkezés által a ragályos nyavalyátök is megkapják.

Ugyancsak Zalka János győri püspök állítottott ki egy igen díszes vécsernyeköpenyt (pluviale) is, melyet ő ujabban Milanóban készítettett.

A második szekrényben Ipolyi Arnold besztercebányai püspök egyházi szerei vannak. Kezdjük fölülről. Ott látjuk a régi aacheni minta után készült stylszerü infulát és három díszes himzetü miseruhát, melyek közül kettő a XV. századból való, egy pedig középkori tanulmányok után készült utánzás. Van ott egy igen csinos püspökpálca is ezen jellemző és találó felirattal: »In baculi forma, presul, datur tibi norma. Per curvum attrahe vaga. Medio rega firma, sustenta infirma. Purge per imum mala, stimula lenta. In corrigendis pie saeviens, cum iratus fueris misericordiae memor eris.« A kelyhek közt két megragadó szép van; egyik a szt.-keresztü, a másik a besztercebányai egyházé. Mindkettőt az u. n. sodronyos-zománcz (vagy m a g y a r z o m á n c z) ékíti. Ezen szekrény részletezésénél sokáig kellene időznünk, ha minden darabot csak felületesen is akarnánk jelezni. Annyit azonban meg kell jegyeznünk, hogy a műtörténeli fejlődés szépen van képviselve az oltárkeresztek,

kelyhek, gyertyatartók és mellkeresztek egész sorával. El nem hagyhatjuk azon két díszes szentségmutató megemlítését, melyek e tárlatban a legmagassabbak. Az egyik a privilegiéi, a másik pedig a bajmőczi egyháze. Főlemlítendő még a többi közt azon díszes erdélyi- (festett-)zománczczal borított kaneső is, melynek ezüst része Angsburgban készült.

Az esztergami főszékesegyház kincstárából ide került szemkápázató tárgyak köteteket igényelnének. Csaknem minden darab a magyar történelemmel szorosán össze van forrva. Ott van a koronázási eskükereszt, infula, miseruha, olajedény stb., melyek évszázadok óta szerepeltek e legnagyobb ténykedésnél. A pompás kelyhek, püspöksüvegek, gyöngyökből fűzött miseruhák régebb és újabb monstrantiák egész sora fokozza a szemkápázató benyomást. Nevezetesen a primási (Pázmány Péter, Telegdy János és Lösy Imre) mellkeresztek, és gyűrűk, melyek közt még egy esztergami kanonoké (Böjte Miklós) is van; ez utóbbiért magáért Rothschild 80 ezer forintot ígért. Igen díszes azon újabb monstrantia is, melyet Simor János, Lippert lovag tervezete szerint azon alkalomból készítettett, midőn betegségéből fölépült. A rajta levő drága kövek (több mint 200 gyémánt és rubin) azon keresztől valók, melylyel Ferencz József őt a koronázás után megajándékozta. Régisége miatt igen nevezetes az 1190-ben készült béketábla (tabula pacis), mely Kutassy János érseké volt.

A szepesi kincsek remek példányaira már alig maradt terünk. A zománczozott, domborműves és vésett kelyhek, kereszték és díszes szentségmutatók itt kiállított példányai is eléggé sejtetik velünk azt, hogy otthon még sokkal több van. A szepesmegyei falusi templomok közt alig van egy, mely egy kis muzeum ne volna.

A díszes miseruhák változatos sora közt látható a zágrábi egyház — e tárlatban egyetlen — vállkendője (humerale), melynek felső része díszes himzéssel van borítva. Igen szép a Bubicse apát által kiállított (1604-ben készült) a ntipendium is, melyen a bibliából vannak egyes főbb jelenetek hímezve. A budapesti kegyesrendiek által is több becses dolog lett kiállítva, melyek eredetéről és történetéről majd a megjelenő szak-catalogus fog bennünket felvilágosítani.

Meg kell a codexek közül említeni a győri híres antiphonalén kívül azon Mátyás király könyvtárából való két kézirat-codexet, melyek egyike a győrieké, másika pedig a zágrábi akadémiáé. — Ugyanitt látható a pompás initialékkal gazdagon ékített missale is, mely Perényi Ferencz nagyváradi püspöké volt.

Nem akarjuk a nemzetiségi kérdések feszegetésében keresni azon okokat, vajjon miért maradtak el a szász atyfiak e jótékony kiállításról, midőn a teljes dicséretet érdemlő zágrábiak megbizonyították azt — mivel a szászok alig látszanak birni, — hogy a műérkek és a felségelésre igyekező felebaráti szeretet iránt van bennök fogékonyság!

Czobor Béla.

Európa kö-eoszai.

(Folytatás.)

Tekintetünk először is a régi Görögországra esik s figyelmünket annak már romban levő, de még így is igéző szépségű kö-eosza a Parthenón köti le.

A böleség szellemének, Athene istennőnek tiszteletére emelt kö-imádság ez, melyet Iktinosz és Kallikratesz építészek

utján Görögország műveltségének aranykora, Periklesz százada szült.

A Sullák és Antiochusok pusztító hadjáratait szerencsésen átélte, de a tizenhetedik században a törökökkel folytatott harcz alkalmával egy velencei bomba zuzta szét azon műremeket, melynek minden morzsájában a föld egyik legválasztottabb nemzetének szelleme él.

Azóta egyre tovább rongyollik, enyészik és omladozik, de még így is képes volt a harminczes években Athénén keresztül utazó szelleműs francziának, Lamartine-nak ajkaira e szavakat csalni: »A Parthenónnak tekintete sokkal jobban képes feltüntetni egy népnek óriási nagyságát, mint maga a történelem. Periklesznek nem lehet meghalni! Nem emberfölötti-e azon műveltség, mely oly nagy emberre talált a rendezésben, olyan építésre a fogalmazásban, olyan szobrászra a díszítésben, olyan munkásokra a kivitelben, olyan népre a fizetésben, s olyan szemekre, melyek megéteni és csodálni tudtak egy ilyszerű épületet? Hol találunk ehhez hasonló népet és korszakot?» (Utazás Keleten.)

Valóban kérhetjük, hogy hol találunk oly népet, melynek a műveltség tekintetében oly fontos földadat jutott volna, mint a görögöknek; mely hivatását úgy fölfogta s oly remekművek létrehozása által töltötte volna be, mint ők.

Hogy e kérdésre mily századokra kiható és kövé vált felelet a Parthenón, azt csak akkor láthatjuk, ha legalább röviden a görög nemzet műveltségtörténeti hivatását, szellemi tevékenységének legkedvesebb terét, s finom művészi érzékét bemutatjuk.

Kétségtelen, hogy az emberiség nagy összeségében minden nemzetnek van valami hivatása, melyet az egészhez viszonyítva be kell töltenie.

Ez sok nemzetnél öntudatlanul történvén, csakis a későbbi vizsgálódók előtt tűnik föl azon magasabb cél, melyet a Gondviselés általok a történetek menetében elért.

A görög nemzet ellenben történelmi hivatását már a legrégebb hajdankorban öntudatosan fölismerve, saját lelke sugallatából is úgy intézkedett, a hogy annak a legsikeresebben meg lehetett felelni.

E hivatás pedig semmi más nem vala mint gátat vetni az ázsiai áramlatnak s az európai szellemet erőteljes művek útján érvényre emelni.

Hogy Görögország öntudatára ébredt e fontos történelmi küldetésnek, azt nem egy-két ténye igazolja.

Mindjárt a legrégebb szellemi nyilatkozat, a Homerosz Iliásza, vagyis azon csodálsru irodalmi rözsa, mely illatát és színét annyi száz meg száz év alatt sem veszítette el, világosan szembesíti egymással az ázsiai és európai elemet.

Hektor Ázsiát, Achilles Európát képviseli; s midőn Hektort épen Achilles öli meg, nemde világosan előttünk áll azon meggyőződés, melyet a görög nemzet saját történelmi hivatásáról már e hitregés idők alatt is keblében ápolt.

A mit az Iliász költőileg adott elő, azt történelmileg fejezték ki Herodotosz könyvei.

Nagyszerű és szebbnél-szebb részleteket magában foglaló panorámát képeznek e könyvek, melyekből festőileg élénk tárul azon keleti áramlat, mely a perzsák képeben Görögország ellen tódult, de a melyet a görög tetterő, lelkesedés, föláldozás és kitarítás néhány évtized alatt a rendes medrébe terelt vissza, s így az európai eszmék diadalát és jövőjét biztosította.

Vannak eszmék, melyek mind Ázsia, mind Európa földén egyformák, de találkoznak ismét olyan vallási, művészeti, iro-

dalmi, vagy társadalmi elvek, melyek Ázsiában otthonosok lehetnek, de az európai gyomor azokat sehogyan sem emésztheti meg.

Ázsia vallásaiban a vallási elv legtöbbször fölemészteti a természet törvényét, míg Európa a legszebb vallási igazságot is a természet törvényének megtartásával együtt széri kifejezni.

Innét, hogy az isteni hatalom és fenség kifejeződjék, az ázsiaiak óriási nagyságu és sok kézzel ellátott bálványalakokat állítottak föl, míg Európa fiai a görögök emeltek ugyan isteneket ábrázoló szobrokat, de azoknak természetes emberi nagyságot és csak két kezet adtak.

Ily elütő vala Ázsia szelleme egyéb tekintetben is az európaiktól.

Azoknál szokás volt az emberi testet különféleképp megcsontítani, soknejűségben élni, az irást jobbról-balra vezetni, a művészet tárgyait kisallangozni, állami tekintetben korlátlan egyeduraknak hódolni, kaszt-szervezetben élni; míg emezeknél elv volt a testnek épséges fejlesztése, az egynejjűség, a balról jobbra irás, a művészi legnagyobb egyszerűség, a köztársasági szervezet, szabad választás a társadalmi állások között stb.

Oly eszmék ezek, melyek a perzsa hatalomnak Ázsiába való visszazoritása után mind teljesebb színezetben és határozottabb alakban fejlődtek ki a leeurópaibb nemzetnél, a görögöknél.

Váry Gellért.

(Folytatása következik.)

RÖVID HIREK.

— A belga királyné ő Felsége, ki a műtörténelmi kiállítás s a löverseny is meglátogatta csütörtökön (május 11.) elutazott fővárosunkból. A királyné Bécsbe ment s onnan másnap Baden-Badenbe, hol több hétig fog időzni.

— Deák Ferencz hagyatéka, az elhunyt nagy hazafi végakaratahoz képest jótékony célokra fordítottatik. A végrehajtással általa megbízott Vörösmarty Béla e hagyatékot egyenlő arányban a következő intézetek között osztotta meg: a budapest-városi fiárvaház, az Erzsébet-leányárvaház, a szegények háza, az irói segélyegylet s a balatonfüredi szeretetház. A hagyaték egy részét butorok, emlékek képezik, melyeknek elárúsítása módjára nézve Vörösmarty Béla fenntartja magának a jogot, hogy az említett intézetek annak meghatározásánál csak az ő jóváhagyása mellett járassanak el.

— Magyar János siófoki róm. kath. lelkész az ottani iskolánál szükségessé vált s buzgó fáradozása folytán létesült második osztály törvényszabta berendezését s tanszerekkel való felszerelését, valamint az oda alkalmazott második tanító élelmezését saját költségén eszközölvén, a vallás- és közoktatásügyi miniszter neki a tanügy emelése érdekében kifejtett ezen újabb buzgalmaért nyilvánosan elismerését fejezte ki.

— Dr. Posilovic György zágrábi egyetemi tanár kinevezetett zengg-modrusi püspökké.

— »Életképek« cím alatt Jókai Mór új szépirodalmi s illusztrált napi lapot indit június 1-től kezdve.

— Árpádkori régiségeket találtak Halason a Fehértó kimosott partjain. A találó Vilonya nevű halász, kitől e tárgyakat a halasi muzeum számára megvették. A talált régiségek egy aranyozott ezüst tál, tizenegy kör alakú vékony lemez (alkalmasint ruhadiszek), öt ezüst gyűrű betűkkel. Egy darabon e szavak állanak: »Sinka magister.« Sinka II. Endre király korában élt s a híres Miczbán unokája volt.

— Dr. Lenhossék Józsefet, a párisi antropológiai társulat külföldi levelező tagjává választotta.

— A lipótvárosi templom építését az idén végre talán már mégis csak folytatni fogják. A vallásalapból e célra fordítandó évi negyvenezer forint fele a folyó évre már utalványoztatott. Valóban már egyszer ideje lenne az építést nagyobb erélyvel és gyorsasággal folytatni, mert ha így halad mint eddig, még a jelen század végén sem lesz befejezve.

— Halálozások. Kummer Rudolf főpénzügyi tanácsos 75 éves korában. — Pászthory Zsigmond, egykor főúri családoknál nevelő s utóbb vasuti tisztviselő. — Dr. Preisz Jakab városi főorvos Ungvárt, 62 éves korában.

— A császár ő Felsége megengedte, hogy Ferencz Ferdinánd főherceg ő fensége, a néhai modenai herceg örököse, saját és egyenrangú házasságból származó utódai részére az Este család nevét és czímerét egyesíthesse. — Zsoldos Antal nyugalm. huszár ezredes Bécsben elhunyt. — Gr. Andrássy Gyula Bécsből mult kedden délután Berlinbe utazott, hol Bismarck és Gortschakoff herceggel a keleti ügyben fontos tanácskozások tartatnak. — Palacky az agg cseh történetíró halálosan beteg.

— Salonikiban nyugtalanságok törtek ki, egy keresztény lány miatt, ki a mohamedán vallásra tért. A keresztények meg akarták menteni a lányt, a mohamedánok ezért felbőszültek s a német és a francia konzult megölték s több keresztényt megsebesítettek. Az izgatottság folyvást tart; az idegen hatalmasságok hadihajókat küldtek Salonikiba a keresztények védelmére. — Az orientalisták szeptemberben nemzetközi congressust tartanak Szentpétervárott. — Gizela főhercegnasszony a mult napokban ülte meg Münchenben születésnapjának 20-dik évfordulóját, mely alkalommal édes atyja, királyunk ő Felsége egy szép bokrétával lepte meg őt. — A philadelphiai világiállítás e hó 10-dikén nagy ünneppélyességgel nyílt meg. Grant elnök beszédet tartott. A hivatalos megnyitás 9 órakor történt, a közönséget azonban csak déli 12 órakor bocsátották be. Mintegy 50,000 ember volt jelen. — Eugenia excsászárnő folyó hó 6-dikán ülte meg Chislehurstben születésének 50-dik évfordulóját, Rouher volt államminiszter, Fleury tábornok és számos napoleonista tisztelgett ez alkalomból nála. — Haan Antal festész hazánkfia, ki jelenleg Rómában él s kormányunk megbízása folytán a leghíresebb olasz művészek képeiből másolatokat készít a nemzeti muzeum számára, azon nagy szerencsében részesült, hogy épen midőn a képtárteremben Rafael híres »Disputá«-jának másolatán dolgozott, a pápa ő Szentsége belépett s vele hosszabb ideig beszélgetett, hízlegő szavakban fejezve ki elismerését tehetsége és szorgalma iránt. — A párisi Salonban két gyönyörű kép vonja jelenleg magára a közfigyelmet. Az egyik Munkácsytól van, s a festőnek saját műtermét ábrázolja, a másik Doré Gusztávnak »Krisztus Jeruzsálembé vonulása« című festménye.

Társulati Értesítő.

A Szent-István-Társulat

választmányának május 11-én tartott ülésében a társulati alelnök, Tárkányi Béla kanonok ur elnökölt. Az ülés rövid volt. A nevezetesebb tárgyak közül kiemeljük, miszerént az alelnök ur bemutatta Cantù világtörténelméből a XVIII. és utolsó könyvnek sajtó alól kikerült 1. és 2. füzetét; ezzel a munka teljesen be van fejezve s még csak a mintegy 30 ivre terjedő tárgymutató van hátra, mely szintén rövid időn elkészül.

Az utolsó választmányi gyűlés óta 5 rendes új tag jelentett be, névszerént: **Droppa** Dániel vásáruhi gazdatiszt, dr. **Vályi János** theologiai tanár Ungvártt, **Hillay Lajos** m. kir. adóhivatali főpénztárnok Ungvártt, **Lipcsy József**né, szül. **Molnár Mária** urhölgy Ungvártt, **Kanyurszky György** augustineumi áldozár.

A társulat pénztári bevétele f. évi január 1-től május 11-ig 29,556 frt 28 kr. a kiadás 29,252 frt 9 kr.; pénztári maradvék 304 frt 19 kr. — Az ügynökség ápril hóban eladott 14,811 példány könyvet, 9835 darab szentképet; készpénzben bevett 5865 frt 42 krt.

A jegyzőkönyv hitelesítésére **Bartha Béla** kir. táblai bíró és **Degen Titus** belvárosi káplány kéretett fel.

Budapesti Oltáregylet.

(Évnegyedes tudósítvány 1876. február 6-tól május 6-ig.)

Az e f. hó 6-kán letelt évnegyednek egyik kiváló pontját az ápril hó 15-től 18-áig tartott kiállítás képezi, amely az eddigieket minden tekintetben felülmuta. Vajha egyletünknek főfeladata, amely nem más, mint »a legfelségesebb Oltáriszentségben jelenlévő Ur Jezusnak megismerését, szeretését és imádatát mindinkább élesíteni és gyarapítani, s ezen őszinte szeretet által kipótolni a bántalmakat, melyekkel ezen legfelségesebb Szentségben illetetik«, szintoly mérvben oldatnék meg, mint e második, t. i. a szegényebb templomok fölszerelése! Ez tulajdonkép csak előmozdító eszköze az első, a főcélnak, amely, ha annak megoldását elő nem segíti, alig becsülhető többre oly imánál, amely az ajkak mozgásának hivatik, amely mellett az imádkozónak szíve távol van az Urtól. Azért legkevésbé sem tudunk oly köszönő iratnak örülni, amely ekes szavakkal mond elismerést az egylet körül fáradozóknak, de nem tanuskodik arról, hogy az egyleti ajándék a mondott szent szeretetet a hitek keblében föl-élesztette, növelte. Ha valaki nekünk örömet akar szerezni, ezen szeretetet terjeszse övéi között és hagyjon föl a dicséreteknek zengedezésével akár a hírlapokban, akár magán uton; hisz nekünk mindenkor és mindenben csak Ur Jezus dicsőségét kell keresnünk.

A lefolyt évnegyedben begyűlt Budapesten a Duna balpartján 524 frt 85 kr., 2 arany és 7 frt ezüstben, jobboldalán 33 frt 36 kr., Nagy-Kálnáról 3 frt, Jákóhalmáról 8 frt, Gyöngyösről 4 frt, Harasztiról 3 frt, Fülekről 10 frt, Zsadányról 3 frt, Alsó-Győrödről 8 frt 70 kr., Baltavárról 5 frt 20 kr., Dobó-Ruszkáról 30 frt, Majláthfalváról 1 frt, Kolozsról 4 frt, Zséréről 2 frt, Csáporról 4 frt, Moesonokról 4 frt, Bocsázáról 1 frt 92 kr., Nyitráról 4 frt 8 kr., Rovneről 10 frt, Jász-Apátiból 102 forint, egy gyűjtésből az esztergami egyházi főmegyéből 84 frt 75 kr., Szinyéről 11 frt, Pinka-Mindszentről 13 frt 20 kr., Sztasskóról 4 frt, Kirchfidisről 8 frt, Pécsről 20 frt, Szolnokról 40 frt, Sorokszárról 5 frt, Székesfehérvárról 12 frt 54 kr., Csákvárról 50 kr., Bogláról 1 frt, Nadapról 1 frt 96 kr., a pécsi papnöveldeből 5 f., Matyasóczról 5 frt, Hegyhátmoráczról 30 frt, Szentmártonból 9 frt, Zentáról 3 frt 18 kr., Bakonybélből 6 frt 40 kr., Sajónémetből 3 frt, N.-Kőrösről 2 frt, Szentgyörgyből 2 frt, Podkonitzról 2 frt, Mezőkövesdről 100 frt, Kolpachról 15 frt 50 kr., Alsó-Dombórol 5 frt, Jászkerkegyházáról 7 frt, Szegedről 2 frt, N.-Mányáról 2 frt, Morva-Lieszköről 5 frt. — Isten fizesse meg!

A budapesti Oltár-Egylet igazgatósága.

Szent-István-Társulat.

Kimutatás

a Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről. frt kr.

Gallubich Dénes kaposvári gymnas. tanár	15	—
Papp Dániel dévai sz.-fer.-rendi zárdafőnök	50	—
Szabados Antal kalocsai papnöveldei aligazgató	9	45
Körmendy József veszprémi karkáplány	42	75
Vurdies Ignác pannonhalmi sz.-bened.-r. hittanár	152	95
Szongott Kristóf szamosújvári gymnas. tanár	31	62
Sipos József alsóbagodi plébános	12	60
Szilber Gyula tápéi plébános	43	50

Szent-László-Társulat.

Adakozások a Szent-László-Társulat részére. frt kr.

Tóth István széplaki plébános	3	—
Gr. Wenckheim N. urhölgy	—	72
Ferenczy Mari urhölgy	—	72
Borbás Ferenc tanító Kisteremén	—	72

Hirdetés.

Magyarhonban

egyházban fölszerelt gyári-raktár

Misemondó ruhák

és egyházi-szerekkel

római katolikus és görög rítusban.

Misemondó-ruhák,

Dalmatikák, pluvialék,

albák, rochette,

zászlók, lobogók stb.

Monstranzok, kelyhek,

ciboriumok, füstölők,

lámpák, gyertyatartók,

tüzaranyozott, chinaezüst-

és próba-ezüstből.

PONTIFICÁLÓ ESZKÖZÖK

leggazdagabb kiserelésig.

OBERBAUER ALAJOS,

váci-utca 15. szám, Budapesten.

(20—52.)

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 11-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest. 1876. Nyomatott az »Athenaeum« nyomdájában (Ferenciek tere Athenaeum-épület.)